

۱ کانون ثاني
۱۹۲۶

تورک تاريخ انجمنی

اون آلتنجی سنه
نومرو ۱۳ (۹۰)

مجموعه سی

چلی سلطان محمدك سكه لری

نومرو
۱

ظهري

وجهی

=

ضرب بروسا

سلطان بن

خلد (۸۱۶) ملكه

سلطان محمد بن

زيد عمره

بايزيد خان

قطري

وزني

۲۲ ميليمتره

ط ۶

ييلديرم بايزيدك وفاتيله شهزاده لر بيننده متحدث تحت منازعه ومحاربه لری رهين ختام اوله رق (چلی) عنوانيله معروف برنجی سلطان محمد مستقلاً ممالك عثمانیه ده حکمران قالیشدی . ايشته بالايه شکل و رسمی نقش ايدیلان (۱) نومرولی اچقه سنك ۸۱۶ سنه سی مشارالیه نامنه بروسه ده ضرب ایدلش مسکوکا کاندنز (۵) . بو طرز و رسمده ضرب ایدیلان اچهلر ترتیب حروفات اعتباريله ایکی نوعه آیرلشلردر .

۸۲۲ سنه سی اچهلرک رسم و طرزی دکشدیریلهرک زيرده (۲) نومرو ايله ارايه ایدیلان شکلده ضرب ایدلشدر .

(۵) موزه قتالوغي، صحیفه ۳۹ ، سکه نومروسی (۱۲۰)

نومرو

۲

ظہری		وجہی
	=	
قطری		وزنی
۱۴		۵۲
خلد ملکہ		محمد بن یازید
ضرب ادرنہ		خان عز نصرہ
۸۲۲		

بو حالده چلینك او چ نوع آقہسی اولدینی آکلاشلور. برنجیسی فاصله سلطنت زمانی (۱)، ایکنجیسی مستقلاً حکمدارلنك مبائی اولان (۸۱۶) تاریخی حاوی آقہلر، اوچنجیسی (۸۲۲) سنه سندن وفاتی تاریخنه قدر قطع و ضرب ایدلش آقہلردر. چلینك فاصله سلطنت زماننده ضرب ایتدیردیکی متنوع آقہلر ۸ (۸۵) نومرولی مجموعه مزده کوسترلیشدی. ایلک آقہلرندن تیمورخان کورکان اسمنی دخی حاوی اولانلری اولدقہ کوزل اولدینی حالده (غیاث الدنیا والدین) لقبی احتوا ایدن آقہلر هر درلوحسندن محرومدرلر. وجهلرنده کله توحید یازیلی اولوب ظہرنده ایسه محل ضرب وسنهسی تاریخی و باخصوص غیاث الدنیا والدین محمد بن یازیدخان خلد ملکہ کلاتی صیغدیریه مدیفندن یازیلری قاریشیقدر. بعض آقہلرده وجهده کی کله توحیدك وسطنه کوفی خط ایله یازیلان (محمد) اسمنك صولدن صاغه طوغری (۱) چلی سلطان محمدك فاصله سلطنت زماننده کی آقہلری (۸۵) نومرولی مجموعه مزده وجہی اورخان و مراد خداوندکار اچہلری مثلاً وسطی کله توحید و اطرافنده چهاریار کزین اسامیی یازلش اولدینی (۳) نومرو تحتندہ کوسترلش ایسه ده شکلی یوز دردنجی صحیفه یه قونہ جق ایکن سهواً یوز بشنجی صحیفه ده باقر سرلوحه لی اشکال اره سنه کچیرلش اولدیفندن تصحیحی وینه مذکور صحیفه نك طقوزنجی سطرندہ (دفعهٔ مرورپله تأسس ایدہ بیلدیکی) یازلش اولغله لطفاً بونک دخی تصحیحی رجا اولنور.

عکسنه اوله رق یازلدینی ده کورلمکده در. غالب بک مرحوم (تقویم مسکوکات عثمانیه) سنده بو آقهلردن هیچ بحث ایتمیش وموزه قتالوغنده یالکز بروساده ضرب ایدیلا نلری کچیرلمشدر (۱) ۸۱۶ . سنه سندن ۸۲۲ سنه سنه دکن قطع و ضرب اولنان آقهلرک شکلی فاتحه مقاله مزده (۱) نومرو تحتند کوسترلش ایدی. مذکور آقهلرده وجهه کله توحید یازلمسی عادتی کلیاً رفع ایدلایکندن انک یرینه (سلطان بن سلطان محمد بن بازید خان) اسم وعنوانلری یازیلوب ظهرینه ده محل ضرب و تاریخی ایله قدیمدنبرو یازیله کلان (خلد ملکه) دعاسنه برده (زید عمره) علاوه ایدلمشدر. بو نوع آقهلر فاصله سلطنت زماننده ضرب ایدیلا ن آقهلردن دها کوزل اولقله برابر هر حالده ینه قدیم سکه لر مثللو ساده کوزل دکلدلرلر. اون ایکی میلیمتره قطرند کی دائره ایچنه برچوق کلمات صیغدیرلغه مجبوریّت حاصل اولنجه طبعی هیئت عمومیه سی قاریشیق کوریلور. باخصوص سکه کنلرینک صنعتارنده ماهر اولدقلرینه نشانه لرده وارد. نصلکه فاصله سلطنت زماننده کی آقهلرک بعضیلرنده کله توحیدک وسطنه کوفی خط ایله یازیلا ن (محمد) اسمنک عکسنه اوله رق یازلدینی کورلایکی کبی (۸۱۶) تاریخی آقهلر طرزنده آماسیه ده ضرب ایدلش براقچه ده (۸۱۳) تاریخی کورلمشدر. وهله اولی ده بزی حیرته دوشورن بوتاریخ لایقيله تتبع ایدیلنجه ۸۱۶ تاریخنک اخاد خانه سی تشکیل ایدن (۶) رقی ترس حک ایدلایکندن بویله (۳) رفته منقلب اکلاشلمشدر. بو (۸۱۶) تاریخی آقهلرده شایان دقت برکیفیت دها کورلمکده در؛ اوده محل ضرب اسملرینک امالاری دکشدیرلمسیدر. مثلاً ایائلقدده ضرب ایدلش وعین تاریخ و طرزی احتوا ایلمکده بولنش اولان آقهلرک محل ضربلری ایائلق (ایاسولق) (ایائلوق) امالاریلله آماسیه ضربخانه سنده مضروب آقهلرده آماسیه، اماسه واماسی صورتلریله بروسه نکده برسه، بروسا کی امالارله یازلدینی کورولمسیدر. بویله مشهور شهرلر اسملرینک مختلف امالارله یازلمسی البته برسیده مبنی اولسی درکاردر. ۸۲۲ سنه سی طرز نوده ضرب ایتدیریلان آقهلردن برینک شکلی بالاده (۲) نومرو تحتند کوسترلشیدی. بو طرزده اولان آقهلر مشارالیه ک سائر آقهلرندن ازهر جهت مزین و کوزل اولدینی کوریلور. مذکور آقهلرک وجهنده نه قدیمی وجهه کله توحید نه ده ۸۱۶ سنه سی آقهلرنده اولدینی سلطان عنوانی یازلیه رق ساده جه محمد بن

مراد خان و (زید عمره) دعاسی رینه ده ایلك دفعه مراد خداوندكارك بر باقر سكه سنده كوریلان (عز نصره) جمله دعائیه سی کچیرلشدر (۱). ظهرینه قدیمی وجهله (خلد ملکه) وسطنده مزین بر چرچیوه داخلنه محل ضرب و انك زیرینه ده عیان صورته (۸۲۲) تاریخی یازلشدر.

بوترزده کی آچه لرده ده شایان دقت بر کیفیت واردر. اوده قالدوغلری کور میان قارئین ظن ایدرلرکه (۸۲۲) سنده بالاده کی ایکی نومرولی نو رسم آچه لر ضرب ایتدیریلوب سلطان مشارالیهك وفاته دکن عین رسم و صورتله بو آچه لر تداول ایلشدر. حالبوکه بوطن طوغری دکدر. مذکور تاریخی حاوی اولدقلری حالده شکل عومیسنه خلل کلامك و آنجق داخلی نقشاری تبدل ایلك اوزره بر جوق دفعه لر آچه لر ضرب ایدلشدر. بالاده (۲) نومرو ایله ارئه ایدیلان ادرنه آچه سنك موزه قالدوغنده ده اوج نوعی واردرکه وجه و ظهلری نقشارینك تفاوتیه فرق ایدیلورلر. (۲) وکذا بروسه ده ضرب ایدلشارینك ده عین سبيله درت نوعی واردر.

بورایه قدر چلی سلطان محمدك اوج نوع آچه سی اولدینی و بونلرک زمان ضربلری و اشکالیه ارئه و اشعار ایدلشیدی. استقلاللریله اندن الی سنه صکره (۸۲۲) تاریخی آچه لرنده شایان دقت اولان جهتلری ده بیلدیرلشیدی. بونلرک اسبابی تاریخ و مسکوکاتدن بوجه زیر استدلال ایلمکده یم. بیلدیرم بایزید خان یکی آچه لر ضرب ایتدیروب قدیم اچه لرک عموماً تداولنی و حتی برشردن دیگر شهره نقلنی بيله یساغ ایلشیدی. اهالی اللرنده بولنان آچه لری درهم جسابيله میری به صاتوب یکی آچه لر المغه مجبور اولدقلرندن خزینه دولت قزاقمش، نقود مدخره اصحابی متضرر اولشاردی (۳). فقط بواجراآت یالکز خزینه مضایقه سنك تهوینی ایچون اجرا ایديله میوب برطاشله ایکی قوش و ورمق قیلندن اوله رق اهالینك منافعی ده کوزده دلشیدی. شویله که ایلك عثمانلی آچه سنك ضرب ایدلدیکی (۷۲۹) سنه سندن سلطان مشارالیه زمانه دکن ضرب ایدیلان آچه لرک جمله سی تداول ایدوب بونلر میاننده بر جوقلری مرور زمان و کثرت تداول ایله سیلنمش و آشینمش بعضلرینك ده حيله کارلر طرفندن

(۱) انارعتیقه موزه سی (مسکوکات عثمانیه قالدوخی)، صحیفه ۱۷، سکه نومرو سی ۵۳

(۲) انارعتیقه موزه سی (مسکوکات عثمانیه قالدوخی)، صحیفه ۳۸

(۳) تورک تاریخ انجمنی مجموعه سی، نومرو ۵ (۸۲)، صحیفه ۲۷۷

کنارلری کسپلہرک کومشی چالشی اولانلری ده موجود ایدیکه اشای اخذ واعطاده سیک وکسیک دینلہرک مشتری ایله اصناف بیننده موجب نزاع اولیوردی. ومتداول آچہلرک مقدار صحیحی قاج یو کدن (۱) عبارت اولدینی ده دولتجه بحق معلوم اولدیغندن اول زمان تداول ایدن اجنبی آلتونلریله آچہلر بیننده کی نسبت بوزلامق واهالینک آچہ خصوصنده شکایتنه میدان ویرلامک امنیه سیله موقع تداولدن رفع ایدیلان قدیم آچہلرک مجموع عددی اساس اتخاذ ایدیلہرک اکاکورہ درت دفعه ده عدد مذکور مقداری جید آچہلر قطع و ضرب ایتدیریلوب موقع تداوله اخراج ایتدیرلش وبو خصوص مسروریت عامہ یی موجب اولوب بلکہ درہم حسابیله ایتدکلری زیانلری ده اونوتدیرمش اولمسی ماملدر. مورخ ہامہرک تاریخندہ (۲) وزیر مسکوکات جدیدہ ضرب ایتک و اسکیرلینی تداولدن قالدیرمق صورتیله اصول مسکوکاتی دخی اصلاح ایلدی دیمکده در. مذکور فقرہ حقندہ اسعد جابر پاشانک ترجمہ سئندہ : « اداره عدلیہ نک شومہم اصلاحنه موفق اولان علی پاشا برطاقم یکی سکک لڑ ضرب ایتدیرہرک اسکیرلی ابطال ایتدیردی » دینلمکده در (۳).

(۷۹۶) سنہ سی ابتدلرندہ محکمہ لہ نظام ویرلیدیکنی متعاقب تجدید مسکوکات اجرا ایدلشیدی. مذکور تاریخدن (۸۲۲) سنہ سنہ قدر گذران ایدن یکریمی الی سنہ ظرفندہ مقدما تجدیدندہ اہال ایدلش قدیم آچہلرلہ برادرلری طرفندن ضرب ایتدیرلش آچہلر و مذکور یکریمی الی سنہ ظرفندہ ظہور ایدن سلیک وکسیک آچہلر دخی طوپلاتدیرلہرق اولجہ ضرب ایدلکلری ضربخانہ لہ سوق ایله یکی آچہلر ضرب ایتدیرلشدہرک، سلطان بایزید زمانندہ اساس اتخاذ ایدیلان مسکوکات متداولہ یکونندہ ایجاب ایدن معاملہ نک اجراسیچون بو قبیل آچہلردن (۸۲۲) سنہ سئندن مقدم اولانلرینک محل ضربلری اسامیدی املالرندہ آز چوق تغییرات اجرا ایدلک صورتیله و مذکور سنہ دن (۸۲۴) سنہ سنہ قدر ضرب ایدیلا نلرینک ده اولجہ اشعار قلندیفی اوزرہ ہیئت عمومیه لرینہ خلل کلیہ جک صورتدہ نقشلرینک تبدیلیلہ اشارت ایدلشلردر. شو نظریہ یہ کورہ بر محل ضرب

(۱) مرحوم عبد الرحمن شرف بک (۱ تاریخ مصاحبہ لری) نام کتابنک یوزاوتوز یدنجی

صحیفہ سئندہ بر یوکک (یوز بیک آچہ) اولدینی روایت ایدلکده در .

(۲) عطا بک مرحوم ترجمہ سی، ہامہر تاریخی، جلد ۱، صحیفہ ۲۷۶ - ۲۷۷

(۳) مذکور تاریخ، صحیفہ (۳۲۷)

اسمك املاسی قاج دفعه دوچار تغیر ایدلش و (۸۲۲) سنه سندن صوگراکی سنه لده ضرب ایدیلان آچه لرك نقشلری قاج دفعه تبدیل قلمش ایسه اول مقدار دفعه یکیدن آچه لرب ضرب ایدلدیکی آ کلاشیلور . بوتدایر متداول آچه لرب مقدار صحیحك دولتجه معلوم اولمسیله آچه مقدارینك بوزولماسنه، تریدینه و بین الاهالی سلیك وکیك آچه منازعه سنه میدان ویرلاماسنه و دولتجه وارداتك جدید آچه اوله رق جایی خصوصلرینه معطوف اجراآت مستحسنه دن اولمغه برابر خزینه ك منافعیه نظر دفته آلمشدر . شویله که محمد چلی آچه لری بش بحق قیراط وزننده ایکن ۸۱۶ سنه سی کمال استقلال ایله تخت عثمانیه جوسلارنده الی و بعضاً الی قیراط و برجه ثقلنده اولق اوزره آچه لرب ضرب ایتدیرمشلردر (۱) .

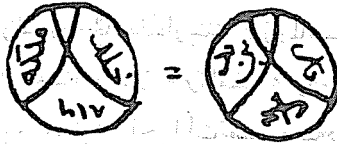
خالبوکه بر آلتون بین الناس اسکی آچه لره قاج آچه یه تداول ایدیورسه بو آغیر آچه لره دخی اول مقدار آلتوب ویرلدیکی کورلدیکندن خزینه یی اسرافدن صیانت ایچون ۸۲۲ سنه سی آچه لری ابتدا ۵ مقدارینه که اورخان غازی آچه لری وزنیدر، صکره ۵ ۱/۵ ، اندن صکره ۴ ۱/۴ ودها صکره بش قراطه تنزیل ایدلمشدرکه، مشارالیهك چلیکی اواننده سلیك آچه لری وزنیدر. ایشته دفعات ایله آچه ضربی و هر دفعه سنده هیئت عمومی تبدیل ایدلیوب نقشلرینك تبدیلیله آ کلاشیلا بیلن ۸۲۲ تاریخی آچه لرب نقشلرینك دکیشدیرلمسك اسباب حقیقه سی عرض اولنان تقیص وزن کفیتندن ایلرو کلدیکی سهولته آ کلاشیلا بیلور .

باقرلر

چلی سلطان محمدك ۸۱۶ سنه سندن اعتباراً ضرب ایتدیردیکی مانغرلردن تاریخی حاوی اولانلری بوجه آتی ایکی مانغردن عبارتدر . آثار عتیقه موزه سی قتالوغنده و کرک بریتیش موزه ٹومك تورکلر قتالوغنده کوستریلان تاریخسز مانغرلرك ذکرندن صرف نظر ایدلمشدر.

نومرو

۳

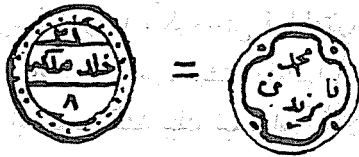
خالد ملکه ۸۱۷

بایزید بن محمد

بومالفر نادر مسکوکات دندر . آثار عتیقه موزه سی قتالوغنده ۱۳۱ - ۱۳۳
نومرولر تحتنده کوستریلیور. چونکه اوج سیلک سکدن ترکیب ایدیه ییلمشدر .

نومرو

۴

خالد ملکه ۸

محمد بن بایزید

آثار عتیقه موزه سی قتالوغنده (۱۳۴) نومروده مقید اولان بومالفرک ایکی نوعی
واردرکه برینک وزنی (۵) قیراط، دیکرینک (۹) قیراطدر . فقط قطرلری همان
بر کیدر . مذکور مالفرک (۸۲۱) تاریخی انکلیز قتالوغنده (۸۱۲) صورتده
کوستریلمشدر.

لاحقه

مرحوم عطا بک طرفندن ترجمه ایدیلن هاهمه تاریخی ایکنجی جلدینک
۳۹۳-۳۹۴ نجی صحیفه سندده دینلیورکه: «چلی سلطان محمدک موسایه غلبه ایله استیلاسی

هې مورخېر طرفندن (٨١٦) كوسترلش ايسه ده ايلك دفعه خبر صحيح مؤلفي
 اخطار ايتشدركه بووقه نك تاريخي ٨١٨ در. چونكه محمدك ادرنه قربنده موسايه
 غلبه ايدهرك موسانك علاءالدين اووه سنده مقتول اولديغني مشعر بروسه قاضي سنه
 كوندريلان فرمانده شو سوز مندرجدر: «ظلمت عداوت انوار نصرت السهيله
 ضياداده اولديغني سيبدين تاريخي هوضوء ٨١٨ دوشمشدر». فرمان دخي «ربيع الاخر
 من هذا التاريخ بيورت قلبه» عباره سيله مورخدر. (فريدون بك منشائي، جلد ١)،
 صحيفه ١٤١ - ١٤٢ - بو حقيقته كوره حدول رسمي سلاطينده دخي جلوس محمدخاني
 ايجون (٨١٦) كوسترلشي سهو عداولنه بيلير. انتها»

بالاده كي مقاله مزده كوريله چكي اوزره مشاراليه چلي سلطان محمد خانك (٨١٦)
 تاريخي بروسه ده مضروب بر آخه سي كوسترلديكي مثللو (ادرنه وسروز) ده دخي عين
 طرزده وعين تاريخده قطع وضرب اولنش اچهرلي موزه قالوغنده (١٢٩، ١٢٠، ١١٢)
 نومرولر تحته كوريلور. بناء عليه فريدون بك خبر صحيح مؤلفي، خبر صحيح ده عطا
 بكي ياكتمش ديمك اولور.
 مسكوكات عثمانيه ده برالقاب پادشاهي يازليوب برنجي دفعه اوله رق (سلطان)
 و (خان) عنوانلريني وضع ايتديرن چلي سلطان محمددر. مشاراليه مذكور لقبري
 امير تيورك آناطولوي تخليه ايلديكي زماندن بدأ ايدر (١). فاصله سلطنت ائسانده كي
 شهزادگان مسكوكاتندن ماعدا مسكوكات عثمانيه ده ضرب اولنديغني محلكرك اسي
 يازلق اصولي ده مشاراليه زماننده باشلار.

علي

